

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT

YVES BOT

föredraget den 29 september 2016(1)

Mål C-592/15

Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs

mot

British Film Institute

(begäran om förhandsavgörande från Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)
(Appellationsdomstol för England och Wales (avdelning för tvistemål och förvaltningsmål)
(Förenade kungariket))

”Mervärdesskatt – Sjätte direktivet 77/388/EEG – Artikel 13 A.1 n – Undantag från skatteplikt för vissa kulturella tjänster – Medlemsstaternas utrymme för eget skön beträffande vilka kulturella tjänster som kan undantas från skatteplikt”

1. I förevarande mål har EU-domstolen ombetts fastställa räckvidden av artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet 77/388/EEG.(2) Denna bestämmelse föreskriver att medlemsstaterna ska undanta från skatteplikt ”[v]issa kulturella tjänster och varor med nära anknytning därtill som tillhandahålls av offentligrättsliga organ eller andra kulturella organ som är erkända av medlemsstaten i fråga”.
2. Den hänskjutande domstolen, Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Appellationsdomstol för England och Wales (avdelning för tvistemål och förvaltningsmål) (Förenade kungariket)), söker klarhet i huruvida denna bestämmelse ger medlemsstaterna ett visst utrymme för eget skön beträffande valet av kulturella tjänster som kan omfattas av detta undantag från skatteplikt. Den hänskjutande domstolen söker även klarhet i frågan huruvida denna bestämmelse har direkt effekt och därmed kan åberopas direkt av en skattskyldig person vid en nationell domstol när den berörda medlemsstaten har underlåtit att införliva sjätte direktivet med nationell rätt inom den föreskrivna fristen.

3. I detta förslag till avgörande kommer jag att redogöra för skälen till varför jag anser att artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet ska tolkas så, att uttrycket "vissa kulturella tjänster" överlåter till medlemsstaterna att avgöra vilka kulturella tjänster som kan omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt. Jag kommer att tydliggöra att det ankommer på den nationella domstolen att, med beaktande av innehållet i de aktuella tjänsterna, avgöra huruvida det är förenligt med principen om skatteneutralitet att inte låta motparten i det nationella målet, British Film Institute, omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt, och i synnerhet huruvida det medför ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen i förhållande till andra aktörer som tillhandahåller samma tjänster under jämförbara förhållanden och som omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt för dessa tjänster.

4. Därefter kommer jag redogöra för varför denna bestämmelse enligt min mening inte kan åberopas av en skattskyldig person direkt vid en nationell domstol.

I – Tillämpliga bestämmelser

A – Unionsrätt

5. I artikel 13 A i sjätte direktivet föreskrivs följande:

"1. Utan att det påverkar tillämpningen av övriga gemenskapsbestämmelser, skall medlemsstaterna undanta följande verksamheter från skatteplikt och fastställa de villkor som krävs för att säkerställa en riktig och enkel tillämpning och förhindra eventuell skatteflykt, skatteundandragande eller missbruk:

...

m) Vissa tjänster som är nära kopplade till idrottslig eller fysisk träning som tillhandahålls av organisationer utan vinstsyfte till personer som ägnar sig åt idrott eller fysisk träning.

n) Vissa kulturella tjänster och varor med nära anknytning därtill som tillhandahålls av offentlighetsorgan eller andra kulturella organ som är erkända av medlemsstaten i fråga.

..."

6. Sjätte direktivet upphävdes från och med den 1 januari 2007 genom direktiv 2006/112/EG.(3) Sistnämnda direktiv upprepar, i huvudsak, bestämmelserna i sjätte direktivet.

7. Artikel 132 i direktiv 2006/112 har följande lydelse:

"1. Medlemsstaterna skall undanta följande transaktioner från skatteplikt:

...

m) Vissa tillhandahållanden av tjänster med nära anknytning till idrottslig eller fysisk träning vilka görs av organisationer utan vinstsyfte till personer som ägnar sig åt idrott eller fysisk träning.

n) Vissa tillhandahållanden av kulturella tjänster och leveranser av varor med nära anknytning därtill vilka görs av offentlighetsorgan eller av andra kulturella organ som är erkända av medlemsstaten i fråga.

..."

B – Nationell rätt i Förenade kungariket

8. Före den 1 juni 1996 hade Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland inte antagit några bestämmelser som undantog kulturella tjänster från skatteplikt. Det var inte förrän vid denna tidpunkt, samma tidpunkt som grupp 13 i bilaga 9 till Value Added Tax Act 1994 (1994 års mervärdesskattelag) trädde i kraft, som brittisk lagstiftning undantog vissa kulturella tjänster från mervärdesskatteplikt. Punkterna 1 och 2 i den lagen föreskriver att rätten till tillträde till museum, galleri, konstutställning eller djurpark, eller till teaterföreställningar, musikkonserter eller koreografiska föreställningar av kulturell karaktär, som tillhandahålls av ett offentligt eller valbart organ, undantas från mervärdesskatt.

9. Enligt anmärkning 1 till nämnda lag avses med offentligt organ en lokal myndighet, ett regeringsdepartement i den mening som avses i artikel 41.6 i samma lag, eller ett offentligt organ som inte är ett departement och som upptas i 1995 års utgåva av "Public Bodies" (offentliga organ), sammanställd av Office of Public Service (myndighet med ansvar för publicering av officiella texter). Enligt anmärkning 2 till 1994 års mervärdesskattelag avses med "valbart organ" alla organ (förutom offentliga organ) som inte har rätt att ge utdelning, och inte ger utdelning, på eventuell vinst som uppkommer, som avsätter den vinst som uppkommit genom tillhandahållande av sådant slag som avses i punkt 2 i denna lag för bibehållande eller förbättring av de tjänster som tillhandahålls, och som leds och förvaltas på frivillig basis av personer som inte har något direkt eller indirekt intresse av verksamheten.

10. Enligt anmärkning 3 till nämnda lag omfattar inte punkt 1 sådant tillhandahållande som, om det undantogs från skatteplikt, skulle kunna snedvrider konkurrensen och på så sätt missgynna kommersiella företag som drivs av skattskyldiga personer. Dessutom anger anmärkning 4 till 1994 års mervärdesskattelag att punkt 1 b i samma lag omfattar tillhandahållande av rätten till inträde till en föreställning endast om föreställningen genomförs i sin helhet av ett eller flera offentliga organ, eller ett eller flera valbara organ, eller av offentliga och valbara organ gemensamt.

II – Omständigheterna i det nationella målet

11. British Film Institute är ett organ som drivs utan vinstsyfte, vars uppdrag är att främja filmvisning i Förenade kungariket. År 1951 antogs bland annat en överenskommelse om att detta organ kunde leda National Film Theatre, och från och med april månad år 2011 antogs även en överenskommelse om att det skulle ansvara för UK Film Councils (Kinematografiska rådet i Förenade kungariket) verksamhet.

12. Under perioden från och med den 1 januari 1990 till och med den 31 maj 1996 (nedan kallad den omtvistade perioden) betalade British Film Institute mervärdesskatt till normal skattesats för tillhandahållanden av rätt till tillträde till filmvisningar vid National Film Theatre, samt till olika filmfestivaler.

13. Då British Film Institute ansåg att dessa tjänster utgjorde "kulturella tjänster" i den mening som avses i artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet, och att dessa tjänster därmed skulle ha undantagits från mervärdesskatteplikt, inkom British Film Institute med klagomål och yrkade att den mervärdesskatt som betalats under den omtvistade perioden skulle återbetalas. Genom skrivelse av den 23 november 2009 avslogs klagomålet av Her Majesty's Revenue and Customs (Skatte- och tullmyndigheten i Förenade kungariket). Denna myndighet fann vid omprövning den 3 februari 2010 inte skäl att ändra det tidigare beslutet.

14. British Film Institute överklagade detta beslut till First-tier Tribunal (Tax Chamber) (domstol i första instans (skatterättslig avdelning) (Förenade kungariket)). Genom beslut av den 5 december

2012 fann denna domstol att artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet hade direkt effekt, med följden att de tjänster som British Film Institute tillhandahållit i form av rätt till tillträde till filmvisningar under den omtvistade perioden var undantagna från mervärdesskatteplikt med stöd av denna bestämmelse.

15. Skatte- och tullmyndigheten i Förenade kungariket överklagade beslutet av den 5 december 2012 till Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) (Överdomstol (skatterättslig avdelning) (Förenade kungariket)). Sistnämnda domstol ogillade överklagandet genom beslut av den 12 augusti 2014. Skatte- och tullmyndigheten i Förenade kungariket gavs prövningstillstånd vid Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Appellationsdomstol för England och Wales (avdelning för tvistemål och förvaltningsmål)), som beslutade att vilandeförklara målet och begära förhandsavgörande från EU-domstolen avseende tillämpliga unionsbestämmelser.

III – Tolkningsfrågorna

16. Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Appellationsdomstol för England och Wales (avdelning för tvistemål och förvaltningsmål)) beslutade att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

"1. Är artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet, särskilt uttrycket "vissa kulturella tjänster", tillräckligt klar och precis för att denna bestämmelse ska ha direkt effekt, så att kulturella tjänster som tillhandahålls av offentligrättsliga organ eller andra erkända kulturella organ, såsom de tjänster som British Film Institute tillhandahåller, undantas från skatteplikt i avsaknad av implementerande nationell lagstiftning i detta avseende.

2. Ger artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet, särskilt uttrycket "vissa kulturella tjänster", medlemsstaterna ett utrymme för eget skön vid tillämpningen av implementerande lagstiftning, och om så är fallet, hur omfattande är detta utrymme?

3. Är svaren på ovanstående tolkningsfrågor även tillämpliga med avseende på artikel 132.1 n i direktiv 2006/112?"

IV – Min bedömning

17. Med hänsyn till att den omtvistade tidsperioden avser den 1 januari 1990 till och med den 31 maj 1996, och att artikel 413 i direktiv 2006/112 anger att direktivet träder i kraft den 1 januari 2007, anser jag att det direktivet inte är tillämpligt med avseende på det nationella målet. Det saknas således anledning att besvara den hänskjutande domstolens sista fråga angående artikel 132.1 n i nämnda direktiv.

18. Enligt min mening ska den andra frågan prövas först, vilken den hänskjutande domstolen har ställt för att få klarhet i huruvida artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet ska tolkas så, att uttrycket "vissa kulturella tjänster" omfattar samtliga kulturella tjänster, eller att uttrycket överlåter till medlemsstaterna att avgöra vilka kulturella tjänster som kan omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt.

19. Jag anser inledningsvis, i likhet med British Film Institute, att det är uteslutet att anse att artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet föreskriver en skyldighet för medlemsstaterna att undanta samtliga kulturella tjänster från mervärdesskatteplikt. Redan valet av begreppet "vissa", istället för "samtliga" eller "de", visar med tillräcklig tydlighet att unionslagstiftaren inte hade för avsikt att göra detta undantag från skatteplikt till ett generellt undantag för alla dessa tjänster, utan att föreskriva ett undantag för en del av dem.

20. I detta avseende råder inget tvivel om att unionslagstiftaren genom att använda begreppet

”vissa” har haft för avsikt att låta medlemsstaterna avgöra vilka kulturella tjänster som kan undantas från mervärdesskatteplikt.

21. Såsom Europeiska kommissionen har påpekat framgår det av förarbetena till sjätte direktivet att det inledningsvis fanns ett förslag om att upprätta en uttömmande förteckning över de kulturella tjänster som omfattades av undantaget från mervärdesskatteplikt. Denna förteckning inkluderade just tillhandahållanden av tjänster avseende teater, filmklubbar, konserter, museer, bibliotek, offentliga parker, botaniska eller zoologiska trädgårdar, utställningar av bildningskaraktär, samt insatser som utfördes inom ramen för verksamheter av socialt, kulturellt eller bildande allmänintresse.(4) Det kan konstateras att unionslagstiftaren inte antog detta förslag.

22. Jag noterar även att i kommissionens första rapport till rådet avseende funktionen hos det gemensamma systemet för mervärdesskatt enligt artikel 34 i sjätte direktivet (77/388/EEG) av den 17 maj 1977(5), påtalade kommissionen att lydelsen av artikel 13 A.1 m och n i sjätte direktivet var otydlig och uppgav följande: ”[d]et förefaller paradoxalt att instifta fall av obligatorisk skattebefrielse vars innehåll överläts till varje medlemsstats fria skön”. Det förslag till ändring av sjätte direktivet som följde på denna rapport innehöll följaktligen en ändrad lydelse av bestämmelsen. Ännu en gång föreslog kommissionen en uttömmande förteckning över de kulturella tjänster som skulle omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt.(6) Denna ändring godtogs emellertid inte av medlemsstaterna.

23. Det är inte överraskande att medlemsstaterna har getts ett så vidsträckt utrymme för eget skön beträffande vilka kulturella tjänster som kan undantas från mervärdesskatteplikt. Kulturella traditioner och regionala kulturarv varierar nämligen i hög grad inom Europeiska unionen och ibland inom en och samma medlemsstat. Det finns lika många kulturer som det finns medlemsstater i unionen. Det är således helt logiskt att medlemsstaterna är bättre lämpade att avgöra vilka kulturella tjänster som bäst tillgodoser allmänintresset eftersom, vilket jag vill påminna om, artikel 13 A i sjätte direktivet avser undantag från mervärdesskatteplikt till förmån för vissa verksamheter av allmänintresse.

24. Jag vill tillägga att – i motsats till vad British Film Institute har hävdad i sin replik vid förhandlingen – jag inte anser att det endast är karaktären hos det organ som tillhandahåller tjänsterna, det vill säga ett offentligrättsligt organ eller andra kulturella organ som erkänts av medlemsstaten, som avgör huruvida undantaget från mervärdesskatteplikt i artikel 13 A.1 n i ovannämnda direktiv är tillämpligt. British Film Institute tycks nämligen anse att så snart ett sådant organ tillhandahåller de aktuella tjänsterna omfattas organet automatisk av undantaget från mervärdesskatteplikt. Även om egenskaperna hos leverantören av de kulturella tjänsterna mycket riktigt är en förutsättning för att undantaget från mervärdesskatteplikt ska vara tillämpligt, är emellertid typen av tjänster som avses i denna bestämmelse en annan sådan förutsättning. Det är således inte tillräckligt att det organ som tillhandahåller den kulturella tjänsten är ett offentligrättsligt organ eller ett kulturellt organ som erkänts av den berörda medlemsstaten för att tjänsten ska omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt, utan det krävs också, såsom jag påpekat ovan, att medlemsstaten har valt att tjänsten ska omfattas därav.

25. Likväl har EU-domstolen upprepade gånger erinrat om att undantagen i artikel 13 i sjätte direktivet är självständiga unionsrättsliga begrepp som syftar till att förhindra att medlemsstaterna tillämpar mervärdesskattesystemet olika.(7) Det följer även av EU-domstolens fasta praxis att de uttryck som anges för att beskriva dessa undantag ska tolkas restriktivt, eftersom de innebär avsteg från den allmänna principen att mervärdesskatt ska tas ut på varje tjänst som en skattskyldig person tillhandahåller mot vederlag.(8)

26. Hur ska man då kunna förena det vidsträckta utrymme för eget skön som medlemsstaterna förfogar över beträffande vilka kulturella tjänster som kan undantas från mervärdesskatteplikt med

denna rättspraxis?

27. Av just de skäl som redogjorts för ovan anser jag att det vore meningslöst att definiera uttrycket "vissa kulturella tjänster". Däremot anser jag att medlemsstaterna, när de utnyttjar detta vidsträckta utrymme för eget skön, nödvändigtvis måste hålla sig inom de ramar som uppställs genom sjätte direktivets syften och genom mervärdesskatterättsliga principer.

28. Jag erinrar således om att artikel 13 i nämnda direktiv, som föreskriver undantag från mervärdesskatteplikt, är ett undantag från den princip som anges i artikel 2 i samma direktiv. Denna artikel stadgar bland annat att mervärdesskatt ska betalas för leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster som sker mot vederlag inom landets territorium av en skattskyldig person i denna egenskap.(9) Huvudregeln är följaktligen att mervärdesskatt ska betalas för sådana tjänster.

29. Därtill har EU-domstolen fastställt att artikel 13 A i sjätte direktivet syftar till att undanta vissa verksamheter av allmänintresse, men inte alla sådana, från mervärdesskatteplikt.(10)

30. Följaktligen är det onekligen så, att även om medlemsstaterna förfogar över ett vidsträckt utrymme för eget skön beträffande valet av vilka kulturella tjänster som kan undantas från mervärdesskatteplikt, så kan de däremot inte undanta samtliga tjänster i denna kategori.

31. Jag erinrar för övrigt om att de undantag som räknas upp i artikel 13 A.1 h?p i sjätte direktivet avser organ som bedriver verksamhet av allmänintresse inom sociala, kulturella, religiösa, idrottsliga eller liknande områden. Dessa undantag syftar således till att vissa organisationer med icke-kommersiell verksamhet i mervärdesskattehänseende ska behandlas på ett förmånligare sätt.(11)

32. När de nationella lagstiftarna beslutar vilka kulturella tjänster som kan undantas från mervärdesskatteplikt måste de dessutom iaktta principen om skatteneutralitet, som är en grundläggande princip inom det gemensamma system för mervärdesskatt som inrättats genom unionsrätten på området.(12) En skillnad i behandling i mervärdesskattehänseende mellan två tjänster som ur konsumentens synvinkel är identiska eller jämförbara och som tillgodoser samma behov hos konsumenten, är tillräcklig för att principen om skatteneutralitet ska anses ha åsidosatts.(13) På liknande sätt medför principen om skatteneutralitet att snedvridningar av konkurrensen till följd av särbehandling i mervärdesskattehänseende undanröjs. Snedvridningar föreligger således så snart det har visats att tjänster som konkurrerar med varandra behandlas olika i mervärdesskattehänseende.(14)

33. Jag anser följaktligen att det i det nationella målet ankommer på den hänskjutande domstolen att – med beaktande av innehållet i de aktuella tjänsterna avgöra huruvida den omständigheten att British Film Institute inte har ansetts kunna omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt innebär eller inte innebär ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen i förhållande till andra aktörer som utför samma tjänster i jämförbara situationer och som omfattas av undantaget i artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet. Med hänsyn till det uppdrag som British Film Institute utför, nämligen att främja filmvisning inom Förenade kungariket, ska denna prövning ske särskilt mot bakgrund av punkt 1, grupp 13 i bilaga 9 till 1994 års mervärdesskattelag, som föreskriver att rätten till tillträde till teaterföreställningar, musikkonserter eller koreografiska föreställningar av kulturell karaktär som tillhandahålls av ett offentligt organ eller ett valbart organ undantas från mervärdesskatteplikt.

34. När detta sålunda har fastställts ska jag nu pröva den första tolkningsfrågan. Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet, under sådana omständigheter som de i det nationella målet, kan åberopas direkt av en

skattskyldig person vid en nationell domstol.

35. Det följer av fast rättspraxis att bestämmelserna i ett direktiv, i alla de fall då de med avseende på sitt innehåll framstår som ovillkorliga och tillräckligt precisa, kan åberopas gentemot alla nationella bestämmelser som inte överensstämmer med direktivet, om genomförandeåtgärder inte har vidtagits i tid, eller då de är av sådan art att det i dem fastslås rättigheter som enskilda kan göra gällande gentemot staten.(15)

36. Vad särskilt beträffar innehållet i artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet kan det konstateras att denna bestämmelse inte på något sätt anger vilka verksamheter som kan omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt. Såsom jag redan visat är det tvärtom så att denna bestämmelse ger medlemsstaterna ett vidsträckt utrymme för eget skön i detta avseende. Det förefaller följaktligen svårt för nationella domstolar eller andra myndigheter att direkt tillämpa denna bestämmelse om medlemsstaterna inte först har vidtagit särskilda åtgärder för att precisera dess innehåll. Det skulle förhålla sig annorlunda om de termer som anges i bestämmelsen var klara och precisa och lämnade lite utrymme för tvivel beträffande dess tolkning – såsom är fallet med artikel 13 A.1 g eller artikel 13 B d i direktivet, vilka EU-domstolen har tillerkänt direkt effekt(16) vilket på så sätt gör det möjligt att med lätthet identifiera de skattskyldiga personer som kan omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt.

37. Enligt min mening saknar således artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet direkt effekt. Följaktligen är jag av uppfattningen att denna bestämmelse inte kan åberopas av en skattskyldig person vid en nationell domstol när den berörda medlemsstaten har underlåtit att införliva direktivet med nationell rätt inom den föreskrivna fristen.

V – Förslag till avgörande

38. Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att EU-domstolen besvarar de frågor som hänskjutits av Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Appellationsdomstol för England och Wales (avdelning för tvistemål och förvaltningsmål) (Förenade kungariket)) enligt följande:

1) Artikel 13 A.1 n i rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund, i dess lydelse enligt rådets direktiv 92/77/EEG av den 19 oktober 1992, ska tolkas så, att uttrycket ”vissa kulturella tjänster” överlåter till medlemsstaterna att avgöra vilka kulturella tjänster som kan undantas från mervärdesskatteplikt.

Det ankommer på den nationella domstolen att, med beaktande av innehållet i de aktuella tjänsterna, avgöra om det är förenligt med principen om skatteneutralitet att inte låta British Film Institute omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt, och i synnerhet huruvida det medför ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen i förhållande till andra aktörer som tillhandahåller samma tjänster under jämförbara förhållanden och som omfattas av undantaget från mervärdesskatteplikt för dessa tjänster.

2) Artikel 13 A.1 n i sjätte direktivet 77/388, i dess lydelse enligt direktiv 92/77, kan inte åberopas direkt av en skattskyldig person vid den nationella domstolen när den berörda medlemsstaten inte har införlivat direktivet med nationell rätt inom den föreskrivna fristen.

1 – Originalspråk: franska.

2 – Rådets direktiv av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (EGT L 145, 1977, s. 1; svensk specialutgåva, område 9, volym 1, s. 28), i dess lydelse enligt

rådets direktiv 92/77/EEG av den 19 oktober 1992 (EGT L 316, 1992, s. 1; svensk specialutgåva, område 9, volym 2, s. 80) (nedan kallat sjätte direktivet).

3 – Rådets direktiv av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt (EUT L 347, 2006, s. 1).

4 – Se förslag till rådets sjätte direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund, KOM(73) 950 slutlig av den 20 juni 1973, (*Europeiska gemenskapernas bulletin*, tillägg 11/73, s. 42).

5 – KOM(83) 426 slutlig.

6 – Se förslag till rådets nittonde direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter med ändring av direktiv 77/388/EEG – Gemensamt system för mervärdesskatt, KOM(84) 648 slutlig, av den 5 december 1984 (EGT C 347, 1984, s. 5).

7 – Se, bland annat, dom av den 28 juli 2011, Nordea Pankki Soumi (C-350/10, EU:C:2011:532, punkt 22 och där angiven rättspraxis). För nyligen meddelad rättspraxis avseende artikel 132 i direktiv 2006/112, se dom av den 26 maj 2016, National Exhibition Centre (C-130/15, ej publicerad, EU:C:2016:357, punkt 28).

8 – Se dom av den 28 juli 2011, Nordea Pankki Soumi (C-350/10, EU:C:2011:532, punkt 23 och där angiven rättspraxis). Se även dom av den 26 maj 2016, National Exhibition Centre (C-130/15, ej publicerad, EU:C:2016:357, punkt 29).

9 – Se, bland annat, dom av den 18 januari 2001, Stockholm Lindöpark (C-150/99, EU:C:2001:34, punkt 19).

10 – Se dom av den 9 februari 2006, Stichting Kinderopvang Enschede (C-415/04, EU:C:2006:95, punkt 14 och där angiven rättspraxis). Se även dom av den 21 februari 2013, Žamberk (C-18/12, EU:C:2013:95, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

11 – Se dom av den 21 mars 2002, Kennemer Golf (C-174/00, EU:C:2002:200, punkt 19).

12 – Se dom av den 23 april 2015, GST – Sarviz Germania (C-111/14, EU:C:2015:267, punkt 34 och där angiven rättspraxis).

13 – Se dom av den 10 november 2011, The Rank Group (C-259/10 och C-260/10, EU:C:2011:719, punkt 36).

14 – Se dom av den 19 juli 2012, A (C-33/11, EU:C:2012:482, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

15 – Se dom av den 6 november 2003, Dornier (C-45/01, EU:C:2003:595, punkt 78 och där angiven rättspraxis), dom av den 16 juli 2015, Larentia + Minerva och Marenave Schiffahrt (C-108/14 och C-109/14, EU:C:2015:496, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

16 – Se dom av den 10 september 2002, Kügler, (C-141/00, EU:C:2002:473, punkt 52 och följande punkter), respektive dom av den 19 januari 1982, Becker, (8/81, EU:C:1982:7, punkterna 17 och följande punkter).